

Вірші Йосипа Терелі.

КРЕДО

Хочуть злякати — серце за грати.
Серце — не камінь, серце — то твердь.
Серце народу гнівом розп'яте,
Я боготворю: «Україна — або смерть!»

ВЕРБА

Емі Войцеховській

Моя верба не зеленіє,
Мой вербі розтяли душу...
А білий день біліє
Через вчорашню мушу;

А ще верба молила БОГА,
Щоб доля молоділа...
А ще — упала при дорозі,
пала і зомліла.

***

Мізерні дні. Безглузді дні.
Життя прокручене й примхливе —
То гідне, то тремтливе,
А то — неначе мишкою прогризений папір...
А ще подвійна суть.
І кольори: то білий, то червоний,
Ще мідні та глухі дзвони,
Що тривожно в ненародженні гудуть.
А ще ці дні —
Такі принижені й такі невірні...
І ще ці дні —
На пальцях кров
і юда непомилний...

Вірші : Листок з вирію : поезія української діаспори / упоряд. Г. Кирпа, Д. Чердниченко. – К. : Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2002. – Кн. 2. – 544 с.

Підготувала: бібліограф МБВ ЦБС – Бучковська Л.В.

Добропільська міська ЦБС
Методико-бібліографічний відділ

«Мой вербі розтяли душу...»

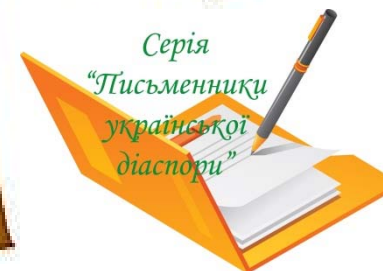
листок-сигнал серії «Письменники
української діаспори»

до 70-річчя від дня народження

Йосипа Терелі
(1943-2009)

для широкого кола читачів

м. Добропілля-2013

ЙОСИП ТЕРЕЛЯ (1943-2009)

Йосип Тереля - людина дивовижної долі, яка могла б стати героєм захоплюючих пригодницьких сюжетів, - народився 1943 року в селі Келечин на Закарпатті в родині переконаних комуністів. Батько в роки Другої світової війни боровся з нацистами у лавах югославських партизанів, згодом заснував один з перших у Закарпатті колгоспів. Мати закінчила Вищу партійну школу у Києві. Йосипа виховувала бабуся по батьківській лінії, розповідала про заборонену Українську греко-католицьку церкву, прилучала його до віри в Бога. За непряховану релігійність малого Йосипа тричі виключали зі школи, звинувачуючи у "хуліганстві". За відверту агітацію щодо відновлення в Україні греко-католицької церкви Тереля майже 23 роки (з 1962 по 1987 рік з невеликими перервами) провів у радянських тюрмах, таборах і психіатричних лікарнях. Першою його тюрмою була Ужгородська, де він відсидів чотири роки. У 1976 році Тереля пише відкритого листа протесту керівникові КДБ Юрію Андропову. Під назвою "Нотатки з будинку для божевільних" це послання було опубліковано в США.

Згадую, як під час знайомства з Йосипом у Торонто з подивом і водночас зі співчуттям слухав його розповіді про дев'ятиразові успішні втечі з місць позбавлення волі. "Все я чинив з чистою совістю, - казав Йосип, - бо жодного злочину не скоїв". Як зазначав він, функціонери КДБ визнавали, що Терелю легше вбити, ніж посадити.

У тюрмах і таборах внутрішня охорона нацьковувала на нього інших в'язнів, спонукаючи їх вибити з непокірного "бандерівський дух", хоч Йосип не мав нічого спільного з ОУН. Його часто безпідставно тримали у карцерах. 1968-го 25-річного в'язня паралізувало у мордовському "Дубровлагу". У психіатричних лікарнях примусово лікували важкими психотропними препаратами, призначеними для цілковитої деградації особистості.

Та Йосип витримав, вистояв і не скорився, не зрікся своїх поглядів, своєї віри. Як колись стверджував американський дипломат і поет Джеймс Лоуелл, "тільки та віра довго живе і не тьмяніє під бурями, яка зіткана з глибокого переконання". Афоризм, народжений у XIX столітті, повністю стосується Йосипа Терелі. Нечасто буває так, щоб в одній людині зустрілися й органічно поєдналися мужність і доброта, твердість характеру і ніжність душі.

У 1991 році в США вийшла книжка американського публіциста Майкла Брауна, написана у співпраці з Йосипом Терелею, під назвою "Свідок привидів і переслідувань в СРСР". Журналіст, зокрема, писав: "Я ніколи не зустрічав людину, подібну до нього, міцнішу, аніж він. Тереля над усе присвятив себе церкві і своїй батьківщині - Україні... Він не був самою досконалістю. Але виявився героєм. Важко бути прекрасною людиною, коли ти був свідком багатьох убивств і твоя молодість була вкрадена у тебе". Ще одна книжка цього автора, "Труба Гавриїла", про страждання Терелі стала бестселером у США.

У короткі відтинки часу, поміж арештами і примусовим лікуванням, Йосип писав статті, художні твори, займався громадською роботою. У 1982 році заснував Ініціативну групу захисту прав віруючих і церкви в Україні і став її першим головою. Нелегальним шляхом надсилав листи до Ватикану з проханням звернути увагу на важке становище української церкви, видавав "Хроніку католицької церкви в Україні".

Західні владні кола зацікавилися трагічною долею дисидента. Політичний притулок йому запропонували Нідерланди, Франція, США і Канада. У 1987 році, після офіційної зустрічі Горбачова і Рейгана, Терелі допомагають переселитися до Канади. У літаку до Країни Кленового Листя Йосипа, його першу дружину Олену, трьох дітей - Павла, Калину і Мар'яну - супроводжував тодішній міністр закордонних справ Канади Джо Кларк.

У Канаді та інших країнах Тереля виступає з промовами на різних мітингах і конференціях, зокрема у Білому домі, Ватикані, засуджуючи переслідування віруючих у СРСР, заборону українського церковного руху. Як проповідник подорожує світом - побував у США, Ірландії, Великій Британії, Росії, Індонезії, Мексиці, на Кубі та Філіппінах. Усюди промовляв українською мовою. Його слова про Бога, церкву, віру й Україну доносили до слухачів перекладачі.

У Канаді Йосип багато малює, його картини - живопис, графіка, іконопис - могли б скласти окрему повноцінну виставку. Тереля видає журнал "Хрест", пише філософсько-богословські твори, що увійшли до книжок "Свідок", "Царство духа", "Щоб усі були одно", "Тіло і Кров", перекладені різними мовами.

Кілька разів ми зустрічалися з Йосипом у Києві. Він привозив гуманітарну допомогу літнім людям і дітям у сиротинцях, в'язням у тих тюрмах і таборах, де сам колись провів у неволі свої молоді роки. Разом з владикою Романом Даниляком, тодішнім головою Товариства об'єднаних українських канадців Юрієм Москалем Йосип Тереля повернув Україні ікону Охтирської Богоматері, вивезену свого часу нацистами до Європи. Ділився своїми думами, волів, аби його літературна, малярська творчість стала надбанням Батьківщини. Пам'ятаю, як він тішився, коли Український фонд культури в Києві відзначив його за публіцистичні виступи Міжнародною премією імені В. Винниченка.

На жаль, сьогодні ім'я незламного правозахисника значно менше відоме в Україні, ніж у багатьох інших державах. За словами його рідних і друзів у Канаді, архіви Йосипа Терелі чекають на повернення на Батьківщину. У своєму заповіті Йосип Тереля просив повернути його на рідну землю. Труну з тілом було доставлено на Батьківщину. Поховали його в селі Нижнє Болотне, що в Іршавському районі на Закарпатті.

Джерело статті: "Урядовий кур'єр" - <http://ua-reporter.com/novosti/63678>